

L'economia solidària: economia per la vida davant la crisi sanitària, social i econòmica

Balanç de tres mesos i mig de resposta de l'economia solidària davant la crisi sanitària que de seguida va veure's que es convertiria en crisi social i econòmica | Iniciatives com el #FonsCooperatiuESS, #TotesATaula o #AbastimentAgroecològic han servit per pal·liar alguns dels efectes més immediats de la crisi

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=vsNCpNg-BEU>

L'economia social i solidària va reaccionar des del minut 1 a la crisi sanitària provocada per la Covid-19, que ràpidament va evolucionar en crisi econòmica i social. Tres mesos i mig després, amb l'estat d'alarma ja aixecat però amb una afectació entre greu i molt greu en moltes entitats i empreses, toca fer balanç i presentar algunes de les iniciatives sorgides des de l'economia social i solidària catalana i de la Catalunya Central en concret. Els ateneus cooperatius, com a agents més que actius d'aquesta economia social, també han estat a primera línia de front combatent les conseqüències de la crisi.

Ja des d'un primer moment, també a la Catalunya Central, hi va haver moviments per intentar pal·liar els efectes de la crisi. Des dels ateneus cooperatius mateix, malgrat haver-se aturat oficialment la seva activitat pel decret d'estat d'alarma, es va fer un recull de les primeres mesures arran de la Covid-19 i la seva afectació en el conjunt de l'economia, i del cooperativisme en concret. Altres iniciatives, però, també van mobilitzar-se amb rapidesa. Com l'Espai Malla, una xarxa d'empreses, professionals i persones voluntàries disposades a col·laborar, aportant coneixement i eines de fabricació -entre altres, impressores 3D- dins la primera zona de confinament de la Conca d'Òdena, a la comarca de l'Anoia.

Repartiment d'aliments de la campanya #TotesATaula impulsada des de la cooperativa Opcions Foto: Opcions

Un dels sectors que va mobilitzar-se ràpidament, en bona part en quedar sense algunes de les seves xarxes habituals de distribució, molt basat en alguns casos en els mercats ambulants locals, que l'administració va tardar en autoritzar-ne la reobertura, va ser el sector primari, amb l'agroecològic i cooperatiu en una posició molt destacada en la primera reacció. Es va promoure una recollida de firmes i de suports perquè s'autoritzessin altre cop els mercats locals i els horts d'autoconsum.

Però també, sense sortir de la Catalunya Central, des d'iniciatives com les impulsades des de Territori de Masies al Baix Solsonès, el Rebost del Bages o, més endavant, a Osona i el Lluçanès, pels petits productors agroalimentaris d'aquests dos territoris, amb una important presència de l'economia social entre els primers impulsors. A nivell nacional, és ressenyable la campanya d'#AbastamentAgroecològic, impulsada des de la cooperativa Arran de Terra, i que va posicionar en molts pocs dies desenes de productors agroecològics en una base de dades que els va permetre donar sortida al producte en un moment molt complicat on els mercats encara no eren oberts i el discurs oficial de l'administració donava poc més que empara al consum en grans superfícies.

Donació de MengemBages a la comunitat islàmica de Manresa en el marc de la campanya del #FonsCooperatiuESS Foto: MengemBages

Més enllà del sector agroecològic, xarxes locals com alTERna't, a Osona, ajornaven per una banda la fira que s'havia de celebrar a Manlleu el 7 de juny fins el 27 de setembre, però en paral·lel impulsaven una eina de suport mutu entre les diferents entitats i cooperatives que s'agrupen en aquesta xarxa i creava un espai de difusió de com les entitats havien anat adaptant els seus serveis a la nova situació (el vídeo que encapçala aquest article, gravat per la comunitat educativa de la cooperativa La Llera, membre de la xarxa alTERna't, és una de les accions lúdiques de les que es va fer resssò l'espai). En el precedent més immediat, la ràpida reacció d'una cooperativa com Sambucus, que havent hagut de tancar el restaurant que tenen dins el mercat municipal de Manlleu, oferien l'espai per instal·lar-hi una parada del Serradet de Barneres, una altra de les cooperatives de la xarxa, que havia vist com li tancaven els mercats ambulant, on treu la pràctica totalitat de la seva producció de productes làctics frescos.

La iniciativa que ha tingut més volada en tot aquest temps, però, ha estat el #FonsCooperatiuESS, una campanya promoguda des de diferents agents de l'economia social i solidària catalana, i on l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central ha participat a través de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius (XAC) i impulsant i coordinant els projectes del territori que se n'han pogut beneficiar. En una primera fase el Fons va recollir a través d'una campanya de micromecenatge els 46.000 euros destinats a 26 projectes que han donat resposta ràpida a la crisi social i econòmica derivada de la Covid-19. Ara, a la mateixa plataforma de Goteo, la campanya es troba en una segona fase, amb l'objectiu d'arribar als 100.000 euros.

El #FonsCooperatiuESS va permetre ajudar dos projectes a la Catalunya Central. En concret, a dues iniciatives promogudes per les cooperatives Cotó Roig -amb la fabricació de mascaretes destinades a centres sanitaris i socials en un moment que no n'hi havia suficients- i Frescoop-MengemBages, possibilitant fer arribar aliments a famílies amb dificultats econòmiques. MengemBages va fer donació d'aliments per valor de 2.000 euros a la comunitat islàmica local. Es tractava d'aliments procedents de productors amb necessitat de vendre excedent, que la comunitat islàmica va destinar a una trentena de famílies. Cotó Roig, per la seva part, va sumar-se a la iniciativa voluntària de fabricació de mascaretes coordinada des de l'associació de veïnes del Barri Antic de Manresa.

Des de la cooperativa Opcions es promovia la campanya #TotesATaula; des d'Òmnium Cultural, ECAS i Coop-57 es redefinia el projecte Lliures; des del grup cooperatiu Som, es donava sortida als llibres de les llibreries tancades a través de #LlibreriesObertes, i així, un llarg etcètera d'iniciatives que, malgrat les circumstàncies, han permès pal·liar els efectes de la crisi de la Covid-19. I des dels ateneus cooperatius, en coordinació amb el Departament de Treball, que va reaccionar amb rapidesa i va redefinir l'ordre que regula el funcionament dels ateneus, s'impulsava la campanya #MésQueMai, posant-se al costat de l'economia del territori i oferint-li diferents sortides, des de la formació -amb més de 200 formacions virtuals entre els 14 ateneus que arribaven a més de 3.300 persones en poc més de dos mesos- però també de l'acompanyament, impulsant una gran enquesta que ha de permetre fer una diagnosi acurada de com està el sector i així afinar al màxim en la creació de noves polítiques que afavoreixin la sortida de la crisi.

Xerrada de Yayo Herrero sobre les sortides ecofeministes a la crisi de la Covid-19 a la Festa del Riu virtual d'aquest any

Més enllà de les formacions i les mil-i-una reunions, les plataformes virtuals també han servit per donar sortida a esdeveniments com la Festa del Riu, la gran trobada anual de l'economia i la cultura transformadores del Bages, que aquest any s'havia de celebrar el 27 de maig. L'Ajuntament de Manresa i les entitats que organitzen la festa van reaccionar també amb rapidesa, i es va poder celebrar de forma virtual entre el 21 i el 28 de maig, amb un potent programa de xerrades, taules rodones, tallers i concerts.

I finalment, més enllà de les accions concretes, les organitzacions representatives de l'economia social i solidària catalana també han estat impulsores d'un seguit d'iniciatives per evitar futurs rebrots, ja no del virus, però sí de la situació de crisi amb què s'ha trobat l'economia cooperativa i l'economia en general. Així, per exemple, des de la Confederació de Cooperatives de Catalunya i la Fundació Roca Galès s'ha fet una crida a impulsar «una eina a l'alçada del moment»: un Pacte Català per la Salut Col·lectiva, la Democràcia Econòmica i la Justícia Socioambiental entre agents socioeconòmics plurals, que implantí polítiques transformadores i ens encamini cap a una Economia per la Vida.

Video: 429939244

En la mateixa línia, l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT) ha presentat un manifest que defensa la necessitat d'impulsar i consensuar un Nou Model Econòmic per Catalunya basat en una economia plural i transformadora per fer front al context d'emergència sanitària, social, econòmica actual. El document denuncia que «les acumulacions d'emergències dels darrers anys afegides a les que estem patint actualment -sanitària, climàtica, social, econòmica- fan insostenible la continuïtat de les polítiques socioeconòmiques poc orientades a l'interès general».

I ja prèviament, la Xarxa d'Economia Solidària (XES) de Catalunya havia impulsat el Pla d'Acció de l'Economia Solidària, una proposta amb mesures concretes dirigides en una primera etapa a administracions públiques i més endavant a iniciatives de l'economia solidària i a la ciutadania. En una primera fase, s'hi van incloure mesures per fer front a les dificultats per a l'economia solidària que presentava a curt termini la crisi de la Covid-19 i mesures per blindar la política pública de suport a l'economia solidària i crear mecanismes per situar-la a la base d'una nova matriu productiva a mitjà termini. Són només tres exemples representatius de la mobilització que hi ha hagut en l'economia solidària catalana davant l'atzagaiada que ha representat l'economia solidària i, una vegada més, posar les persones per davant del capital.

Aquest reportatge es publica en col·laboració amb l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central